

การสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ สู่อุตสาหกรรมธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด

Prototyping Food Chain of Artisanal Fishing and Organic Farming Communities Enterprise Linked to The Business Travel Community Tourism Market Communities, Hotels, Resorts, Homestay to The Economy Value Added on Solid Footing Commercial Chanthaburi and Trat Province.

ณรงค์ อนุพนธ์^{1*}, ศักดิ์ดา อ่างวัฒนกิจ² และสุพลักษณ์ วงศ์ไพศาลลักษณ์³

Narong Anuphan^{1*}, Sakda Angwattanakit² and Supalak Wongpaisanlux³

^{1,3}สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

²สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Management Program. Faculty of Management Science Rambhai Barni Rajabhat University.

Business Computer Program. Faculty of Management Science Rambhai Barni Rajabhat University.

*ผู้ติดต่อหลัก e-mail: naronganuphan@gmail.com

Received: December 17, 2019; Revised: March 07, 2020; Accepted: March 10, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์สู่อุตสาหกรรมธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว ผู้บริโภคในห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้านและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) วิธีการศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคที่บริโภคอาหารในตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ที่เป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 200 ราย ของสองจังหวัด ๆ ละ 100 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา เพื่อให้ได้ข้อมูลในการศึกษาความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้บริโภคอาหาร) ในชุมชนที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ผลการศึกษาพบว่า

พฤติกรรมความต้องการการบริโภคอาหารทะเล การมาท่องเที่ยวและการซื้อเพื่อการบริโภคอาหารทะเลส่วนใหญ่เลือกแหล่งซื้ออาหารทะเลบอยที่สุดคือโฮมสเตย์ ประเภทอาหารทะเลที่ซื้อเพื่อรับประทานเป็นอาหารทะเลพร้อมรับประทาน ความถี่ในการเลือกบริโภคอาหารทะเลเฉลี่ยเดือนละครึ่งมูลค่าในการซื้ออาหารทะเลในการบริโภคต่อครั้งจะซื้อมูลค่าระหว่าง 1,000 – 3,000 บาท ช่องทางการรับรู้ในการมาท่องเที่ยวและการซื้ออาหารทะเลเพื่อการบริโภคส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารข้อมูลจากเพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ และเหตุผลที่สำคัญที่สุดในการมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการมาพักผ่อน

ความพึงพอใจที่มีต่อ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ อาหารทะเลของผู้มาเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) อาหารทะเลในระดับมากที่สุด เป็นอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ (Product) อาหารทะเล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) และด้านราคา (Price) มีความพึงพอใจในลำดับสุดท้าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.29 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ห่วงโซ่อาหาร, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน, เกษตรอินทรีย์, ความพึงพอใจ

ABSTRACT

The research on prototyping food chain of artisanal fishing and organic farming communities enterprise linkaged to the business travel community Tourism Market Communities, Hotels and Resorts, Homestays to the economy value added on solid footing commercial Chanthaburi and Trat province. The objective to study satisfaction, quality, price, delivery, service of visitors Consumers in the food chain of the local fishery community enterprise group and the organic agricultural community enterprise group towards the consumption of healthy food from community tourism entrepreneurs (Community tourism market, hotels, resorts Homestay).The methodology used in this study was the interview method. The sample consisted of 200 food consumers in the tourist market, community, hotel, resort, homestay, and 100 of the two provinces. And used for data analysis using descriptive statistics In order to obtain information on studies of satisfaction, quality, price, delivery, service of visitors (Food consumers) in the community towards the consumption of healthy food from community tourism operators Community Travel Market Hotel Resort Homestay. The study indicated that:

Behavior and needs of seafood consumption most of the tourists come to buy seafood and buy seafood as their homestay. The seafood that is bought for eating is ready-to-eat seafood. The frequency of choosing seafood consumption per month is average. The value of buying seafood at a time is between 1,000 - 3,000 baht. The most popular way to visit and buy

seafood is to receive news and information from friends or acquaintances. And the most important reason for traveling, most want to come to rest.

Satisfied with the quality, price, delivery, seafood service of the tourists are satisfied with the distribution channel (Place) seafood at the highest level. Ranked No. 1 with an average of 4.29, followed by seafood products with an average of 4.17 on promotion and price with a final satisfaction. With an average of 3.29 respectively.

Keywords: Food chain, Local fishing community enterprise group, organic agriculture, satisfaction

บทนำ

ความมั่นคงทางอาหาร ได้กลายเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศกำลังเผชิญ และสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทายดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศและประชากรโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนา ทำให้เกิดปัญหาที่กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ การเกิดวิกฤตด้านพลังงาน ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและการให้ความสำคัญของการผลิตพืชอาหารลดลง เน้นการผลิตพืชพลังงานมากขึ้น จึงทำให้ราคาพืชอาหารสูงขึ้น จนทำให้ประชากรที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้ (Chan-On, N. 2014)

อาหารที่มีคุณภาพและความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อการดำรงสุขภาวะที่ดีของประชาชน เพราะนอกจากจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังมีผลต่อการค้าและเศรษฐกิจของประเทศด้วย ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและอุดมสมบูรณ์จนสามารถผลิตอาหารได้อย่างเพียงพอเพื่อเลี้ยงประชากรภายในประเทศ และส่งออกนารายได้

มหาศาลสู่ประเทศ แต่อย่างไรก็ตามจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมเป็นอันมาก อีกทั้งภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการเกิดขึ้นของโรคและภัยคุกคามใหม่ ๆ สถานการณ์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและภาวะโลกร้อนตลอดจนความจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎกติกาสากลด้านการค้าระหว่างประเทศและการเปิดการค้าเสรีปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความมั่นคงและยั่งยืนด้านอาหารของประเทศได้หากไม่สามารถดูแลจัดการระบบอาหารของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (Chan-On, N. 2014)

การขับเคลื่อนของประเทศไทยในด้านเกษตรอินทรีย์เป็นหนึ่งในนโยบายของรัฐบาลในการปรับทิศทางการผลิตในภาคการเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ซึ่งเกษตรอินทรีย์เป็นกาทำเกษตรกรรมที่พึ่งพากลไกธรรมชาติปฏิเสธการใช้สารเคมีสังเคราะห์และฮอร์โมนทุกชนิด ผลผลิตที่ได้จึงมีความปลอดภัยจากสารพิษจึงเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ แต่พบว่าผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่วางจำหน่ายมักมีราคาสูงกว่าผลผลิต

เกษตรเคมีที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาดทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตที่ได้จากการผลิตเกษตรอินทรีย์หรือปลอดสารพิษมีความเสี่ยงจากโรคและแมลง จึงต้องการการดูแลและการจัดการทำให้เกิดต้นทุนสูงกว่า (Kasikorn Thai Research Center 2015)

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริโภคผัก ผลไม้ปลอดภัยจังหวัดจันทบุรี ได้ข้อสรุปว่าผู้บริโภคมีการบริโภคผักผลไม้ไม่ถึง 400 กรัมต่อวัน การบริโภคต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขององค์การอนามัยโลกกำหนดการบริโภคผัก ผลไม้ที่ไม่ใช่อินทรีย์จะส่งผลเสียต่อสุขภาพทำให้ผู้บริโภคเกิดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บโดยเฉพาะโรคมะเร็ง ผลการส่งเสริมทำให้ผู้บริโภคเกิดความตระหนักและหันมาบริโภคผัก ผลไม้ที่ปลอดภัยมากยิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Anuphan, N. 2015) การศึกษาการมีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาความสุขมวลรวมประชาชาติที่ยั่งยืนของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์มีความสุขมวลรวมประชาชาติที่ยั่งยืนที่เกิดจากการได้เป็นผู้ผลิตวัตถุดิบอาหาร ด้วยความมุ่งมั่น เสียสละในการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่เป็นห่วงโซ่ต้นน้ำของวัตถุดิบนำไปสู่การแปรรูปเป็นอาหารที่ปลอดภัยให้กับตนเองและผู้บริโภค (Anuphan, N. (2015) และในส่วนของการศึกษาห่วงโซ่คุณค่าประมงพื้นบ้านจันทบุรีและตราด เชื่อมโยงการสร้างเครือข่ายตลาดเชิงพาณิชย์เพื่อการแข่งขันบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง ได้ค้นพบข้อเท็จจริงว่าห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของห่วงโซ่ของสินค้าประมงพื้นบ้าน ชาวประมงพื้นบ้านมีการจัดการห่วงโซ่

อุปทานตั้งแต่กิจกรรมต้นน้ำให้สัมพันธ์กับกิจกรรมกลางน้ำและกิจกรรมปลายน้ำโดยเริ่มต้นตั้งแต่การจับสัตว์น้ำที่สดใหม่ ลำเรียงมาเก็บคัดแยก ถนอมอาหารเป็นอาหารทะเลสดและอาหารทะเลแปรรูปแล้วกระจายสินค้าไปขายให้กับเครือข่ายตลาดเชิงพาณิชย์ที่เป็นผู้บริโภคคนสุดท้าย ร้านค้าชุมชน ตลาดสดชุมชน เจ้าของกิจการธุรกิจ โฮมสเตย์/รีสอร์ท/ โรงแรม รวมถึงร้านอาหารในชุมชน ด้วยวิธีการจัดการห่วงโซ่อุปทานแบบการใช้ภูมิปัญญาการทำประมงพื้นบ้านของตนเองและกลุ่มประมงที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการยกระดับของห่วงโซ่คุณค่าของธุรกิจการค้าประมง โดยชุมชนประมงพื้นบ้านเป็นแหล่งของอาหารทะเลสดที่มีคุณภาพดี สดเป็นที่ต้องการของตลาดและมีแหล่งจับสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์ที่สามารถจับได้ตลอดทั้งปีที่ทำมีรายได้และเลี้ยงครอบครัวได้อย่างยั่งยืน ส่งผลทำให้เกิดผลประกอบการจากการทำประมงพื้นบ้านของการประกอบอาชีพการทำประมงที่มั่นคง และสามารถเป็นอาชีพที่สามารถถ่ายทอดสู่ลูกหลานให้ยั่งยืนได้ แต่ยังมีจุดอ่อนคือสมาชิกมีการรวมกลุ่มที่ยังไม่เข้มแข็งขาดการมีส่วนร่วมตลอดห่วงโซ่อุปทาน และขาดการสร้างคลัสเตอร์เครือข่ายในการทำประมงพื้นบ้าน (Anuphan, N. 2017)

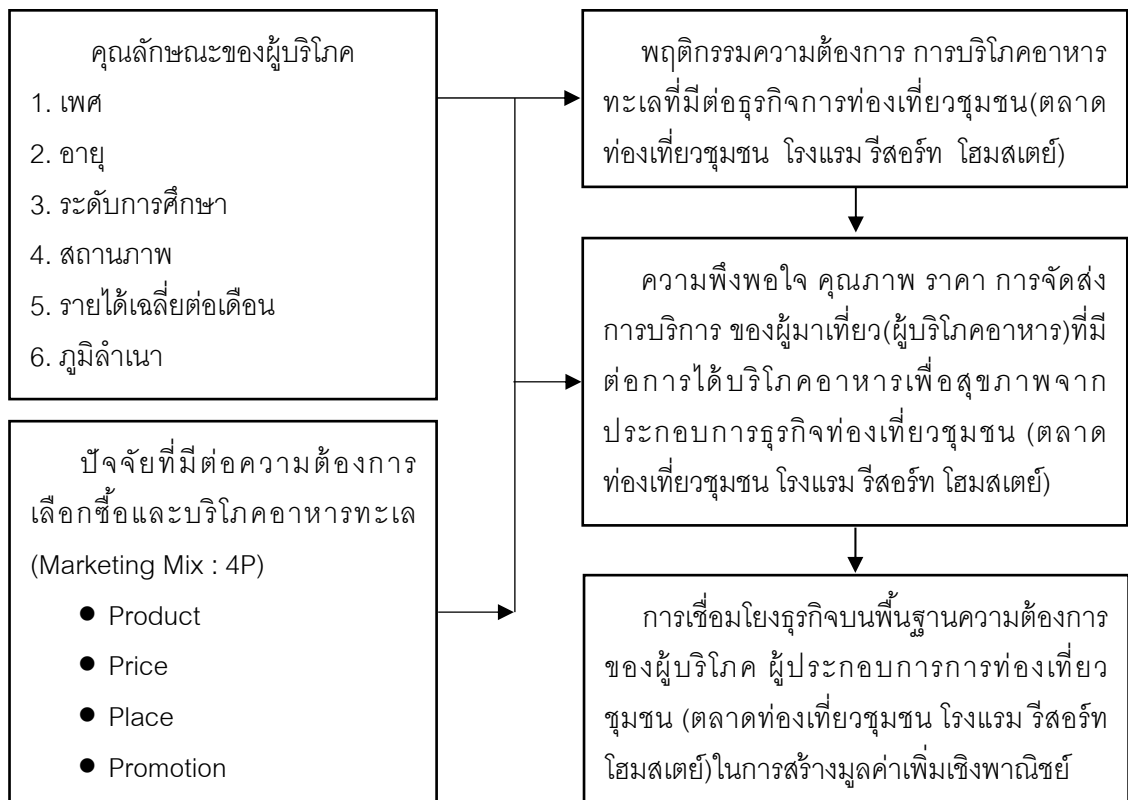
จากความสำคัญและท้าทายในการพัฒนาความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศช่วงต้นการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ที่จะเป็นการพัฒนากระบวนการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและ

อาหารให้ได้คุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย การยกระดับราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แตกต่างจากสินค้าเกษตรที่ใช้สารเคมี ตลอดจนมาตรการส่งเสริมการตลาด คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาศึกษาการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้านกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ผู้ประกอบการเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว ผู้บริโภคในห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้านและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยรูปแบบการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการสังเกต แบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการอบรมให้ความรู้ เป็นการสืบค้นข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์และรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ และในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณคณะผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ทำการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ในส่วนของการศึกษากระบวนการจัดการห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด และการศึกษาความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้ประกอบการ) ในชุมชนที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ผู้วิจัยทำการกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน

ศึกษาการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ในการศึกษาความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ คือ นักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในเขตจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด จำนวน 200 ราย ในสองจังหวัด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มตัวอย่างดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญที่เป็นผู้ประกอบการที่เข้ามาท่องเที่ยวและบริโภคอาหารในตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมความต้องการบริโภคอาหารทะเล ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้ประกอบการ) และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะของผู้บริโภคที่มีต่ออาหารทะเล

2.2 การตรวจคุณภาพเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์/แบบสังเกตฯ ใช้การตรวจเครื่องมือความสอดคล้องเชิงเนื้อหา หรือเรียกว่า IOC และหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและ

วัตถุประสงค์) โดยการตรวจสอบความเชื่อมั่น ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 5 ท่าน

2.3 แบบสัมภาษณ์ ใช้การตรวจสอบเครื่องมือทดสอบความเที่ยงตรงถูกต้อง และ Try out จำนวน 30 คน กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ระบุในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลจากห่วงโซ่ต้นน้ำ **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)** ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากตัวอย่างที่ทำการศึกษา โดยมีรูปแบบการเก็บข้อมูลของการดำเนินงานของเกษตรกรผู้ทำประมงพื้นบ้านและเกษตรกรอินทรีย์ รวมทั้งผู้ประกอบการตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และ Mind Map ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสรุปข้อมูล ผู้วิจัยเลือกเทคนิคที่ใช้ในการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ คือ

1) การสังเกต (Observation) คณะผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคนี้ในการสำรวจรูปแบบการดำเนินงานเบื้องต้น ของการทำประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ ผู้ประกอบการตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในประเด็นการทำการธุรกิจชุมชน ในประเด็นการบริหารจัดการการเก็บเกี่ยว (การจับ การผลิต การรับซื้อ) การขนส่ง การกระจายสินค้า การตลาด และการขายจำหน่ายอาหารทะเล ผัก ผลไม้ ไข่ไก่อารมณ์ดี ให้แก่

ผู้บริโภคทั้งในรูปแบบอาหารทะเลสดและการแปรรูป และร้านอาหารที่จำหน่ายเมนูอาหารสุขภาพที่จะให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการระบุกิจกรรมที่สำคัญที่มีคุณค่าเพิ่ม กิจกรรมที่ไม่มีคุณค่าเพิ่ม และกิจกรรมที่จำเป็นแต่ไม่มีคุณค่าเพิ่ม โดยการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และจดบันทึก นอกจากนี้ข้อมูลบางส่วนจะถูกนำไปใช้สำหรับการตั้งคำถามในเครื่องมือวิจัยต่อไป 2) การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ดำเนินการสัมภาษณ์จากตัวอย่างที่ศึกษา แบบเจาะจง (Purposing Sampling) ร่วมกับการสุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกเป็นต้นแบบในการสร้างห่วงโซ่อาหารเป็นข้อคำถามในประเด็นการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละห่วงโซ่อาหารและโลจิสติกส์รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจดบันทึกและอัดเสียง

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทำประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ และประกอบตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในด้านการพัฒนาองค์ความรู้/นวัตกรรม การแปรรูป/ถนอมอาหาร/ลดการสูญเสีย การสร้างวัฒนธรรมท้องถิ่น การยกระดับ/แหล่ง สถานีรวบรวม การเสริมสร้างความเข้มแข็ง การยกระดับ การผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่มการเพิ่มขีดความสามารถสู่สากล รวมถึงทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับโซ่อาหาร การทำประมง การทำเกษตรอินทรีย์ การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การตลาดท่องเที่ยวชุมชน ใช้คุณค่าที่ก่อให้เกิดมูลค่าเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากชุมชน

จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ และ Website ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานงานเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สถิติการประมง กรมวิชาการ ประมง กรมวิชาการการเกษตร

3.2 ขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากห่วงโซ่ ปลายน้ำที่เป็นผู้บริโภคอาหารทะเล ได้ดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล จากพฤติกรรมของผู้บริโภค ส่วนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้บริโภคอาหาร) ในชุมชนที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) และ ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะของผู้บริโภค โดยใช้แบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และในส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการจัดหมวดหมู่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยง และการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง ดังนี้

4.1 ข้อมูลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษากระบวนการจัดการห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ผู้ประกอบการธุรกิจการ

ท่องเที่ยวชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจ

คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้บริโภคอาหาร) ในชุมชนที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของผู้บริโภค ส่วนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้บริโภคอาหาร) ในชุมชนที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) และ ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะของผู้บริโภค สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย เกณฑ์ในการให้คะแนนในส่วนคำถามด้านส่วนที่ 2 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพฤติกรรมของผู้บริโภค ส่วนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้บริโภคอาหาร) ในชุมชนที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบมาตรวัดลิเคิร์ท 5 ระดับ (5 - Point Likert Scale) ได้แก่

5 หมายถึง ปัจจัยที่มีต่อความต้องการเลือกซื้อและบริโภคอาหารทะเล อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ปัจจัยที่มีต่อความต้องการเลือกซื้อและบริโภคอาหารทะเล อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ปัจจัยที่มีต่อความต้องการเลือกซื้อและบริโภคอาหารทะเล อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ปัจจัยที่มีต่อความต้องการเลือกซื้อและบริโภคอาหารทะเล อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ปัจจัยที่มีต่อความต้องการเลือกซื้อและบริโภคอาหารทะเล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.36 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.91 ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 67.27 สถานภาพส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ 67.27 มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.45 ภูมิลำเนาส่วนใหญ่มาจากจังหวัดในเขตภาคตะวันออก คิดเป็นร้อยละ 59.09

2. พฤติกรรมความต้องการการบริโภคอาหารทะเล การมาท่องเที่ยวและการซื้อเพื่อการบริโภคอาหารทะเลส่วนใหญ่แหล่งซื้ออาหารทะเลบ่อยที่สุดคือโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ 51.82 ประเภทอาหารทะเลที่ซื้อเพื่อรับประทานเป็นอาหารทะเลพร้อมรับประทาน คิดเป็นร้อยละ 65.91 ความถี่ในการเลือกบริโภคอาหารทะเลเฉลี่ยเดือนละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.55 มูลค่าในการซื้ออาหารทะเลในการบริโภคต่อครั้งมีการซื้ออาหารทะเลมูลค่าระหว่าง 1,000 – 3,000 บาท

คิดเป็นร้อยละ 60.91 การมาท่องเที่ยวและการซื้อเพื่อการบริโภคอาหารทะเลผู้มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีความตั้งใจมาเที่ยวพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 84.5 ช่องทางการรับรู้ในการมาท่องเที่ยวและการซื้ออาหารทะเลเพื่อการบริโภคส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารข้อมูลจากเพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 48.18 และเหตุผลที่สำคัญที่สุดในการมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการมาพักผ่อน ร้อยละ 78.6

3. ความพึงพอใจที่มีต่อ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ อาหารทะเลของผู้มาเที่ยวพบว่า **ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)** ผู้มาท่องเที่ยวและรับประทานอาหารทะเล ผัก ผลไม้ ไข่ไก่ อารมณ์ดี ในภาพรวมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.17 ผู้บริโภคชอบผลิตภัณฑ์ที่เป็นอาหารทะเลประเภทปูหนึ่ง ส้มตำปูม้า ปลาเก๋าราดพริก กุ้งย่าง ผัก ผลไม้ ไข่ไก่ อารมณ์ดี ที่มีคุณภาพด้านความสด สะอาด และรสชาติอร่อย ที่ขึ้นชื่อเป็นสินค้าของชุมชน การท่องเที่ยว **ด้านราคา (Price)** ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.29 ในด้านการมีป้ายบอกราคาสินค้าที่ชัดเจน และราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า **ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)** ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในธุรกิจบริการที่พักโฮมสเตย์ที่มีพักรองรับในการพักผ่อน ค้างคืน ทำเลที่ตั้งของร้าน การจัดร้านการตกแต่งร้าน และบรรยากาศของร้าน ในส่วนของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ธุรกิจโฮมสเตย์มีการบริการให้ผู้บริโภคอย่างเพียงพอ และ**ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion)** ผู้บริโภคมีความ

พึงพอใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ในส่วนของมีการจัดส่งและบริการถึงที่ มีการบริการให้ลูกค้าจับเลือกสินค้ามาให้ร้านทำอาหาร พร้อมรับประทานแบบสดใหม่ และโปรโมชั่นลด แลก แจกแถม – มาเที่ยวปีละครั้งอย่างต่อเนื่อง ร้านมีส่วนลดให้

การอภิปรายผล

จากการศึกษาความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้บริโภคอาหาร) ในชุมชนที่มีต่อการได้รับบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) พบว่า ผู้มาท่องเที่ยวในชุมชนของทั้งสองกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนทั้งสองจังหวัดเป็นเพศหญิง ระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดในเขตภาคตะวันออก มีพฤติกรรมพฤติกรรมในด้านความต้องการการบริโภคอาหารทะเล จากการมาท่องเที่ยวโดยทำการซื้อเพื่อการบริโภคอาหารทะเลจากธุรกิจโฮมสเตย์ และเกิดความพึงพอใจที่มีต่อคุณภาพด้านผลิตภัณฑ์ที่เป็นอาหารทะเลมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chanplang, D. & Tienpradub, P. (2012) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารทะเลของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญในการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุดคือด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่รสชาติความอร่อยความสดใหม่ของสินค้า รองลงมาคือด้านราคาของผลิตภัณฑ์ที่ไม่แพงเหมาะสมตามคุณภาพของสินค้าที่ธุรกิจโฮมสเตย์จำหน่ายให้ สอดคล้องกับ Wannawattananarinya, R &

Kongsawatkiat, K. (2013) ที่ได้ศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหาร

ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการพัฒนารูปแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจประมงพื้นบ้าน กลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์จะมีประสิทธิภาพสูงสุดหากได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานภาครัฐควรเข้ามารับผิดชอบตั้งแต่ห่วงโซ่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงให้กับจังหวัดจันทบุรีและตราด

2) หน่วยงานภาครัฐในชุมชนและส่วนกลางควรมีการส่งเสริมความร่วมมือและการสนับสนุนลงทุนในการปรับปรุงและสร้างโครงสร้างพื้นฐานโลจิสติกส์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาในการที่จะช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจประมงพื้นบ้านและกลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงของผู้บริโภคอาหารหรือผู้มาท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

3) ส่งเสริมธุรกิจประเภทโฮมสเตย์ รีสอร์ท โรงแรม การท่องเที่ยวชุมชนสู่การเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจประมงพื้นบ้านและกลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารที่มีคุณภาพ สด สะอาดปลอดภัยต่อผู้บริโภค อีกทั้งจะทำให้เกิดการยกระดับเศรษฐกิจ

ฐานรากชุมชนให้เข้มแข็งกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

เอกสารอ้างอิง

- Anuphan, N. (2015). *Promoting safe consumption of fruits and vegetables in Chanthaburi Province*. Office of the Health Promotion Fund (SorSor.) The Office of International Health Policy Development (IHPP) The Strengthening of Food and Nutrition Policy In Thailand.
- Anuphan, N. (2015). *Study of Participation in Creating and Developing Sustainable Gross National Happiness of Organic Farmers in the Base of Sufficiency Economy Philosophy*. Rambhai Barni Rajabhat University.
- Anuphan, N. (2017). *Study of the value chain of local fishery, Chanthaburi and Trat. Link up the creation of a commercial market network for competition based on self-reliance*. National budget Rambhai Barni Rajabhat University.
- Chanplang, D. & Tienpradub, P. (2012). Factors influencing the decision on seafood consumption of Thai tourists. *Independent Study, Master Degree*. Silpakorn University.
- Chan-On, N. (2014) .Food Concepts: Challenges to Government s Policy on Human Food. *Journal of Social Development*, 16(2), 103-116.
- Kasikorn Thai Research Center (2015). *Thai organic agriculture. Opportunities to advance. If the government accelerates production standards*. Bangkok: Kasikorn Thai Research Center.
- Sukcharoen, W. (2016). *Consumer Behavior* (2nd ed.). Bangkok: GP. Cyber Print.
- Wannawattanarinya, R & Kongsawatkiat, K. (2013). Decision on using restaurant services by consumers in Bangkok. *Independent Study, Master Degree*. Rangsit University.